

Perusopetus on koulutusjärjestelmän ja suomalaisten osaamisen kivijalka

Osaamisen perusta kuntoon (Peruskoulu 2.0)

Oppimistulosarvioinnit osoittavat huolestuttavaa kehitystä: osaamiserot syvenevät ja heikosti osaavien oppilaiden määrä kasvaa. Hyvien perustaitojen merkitys korostuu jatko-opinnoissa pärjäämisen lisäksi myös jatkuvan oppimisen perustana. Peruskoulu tarvitsee uuden suunnan ja siksi EK ehdottaa, että käynnistetään kokonaisvaltainen peruskoulun uudistamisen hanke ’Peruskoulu 2.0’. Sen tavoitteena on tukea nuorten tulevaisuususkon vahvistamista, parempia jatko-opinnoissa tarvittavia perustaitoja (luku- ja kirjoitustaito, matematiikka, digitaidot) sekä osaamis- ja koulutustason nostamista. Jokaisen lapsen on myös tärkeää kokeilla ja oppia yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitoja. Tekoälyn kehitys pakottaa käymään periaatteellista keskustelua siitä, mitä koulussa pitää oppia ja mitkä ovat tulevaisuuden elinikäisen oppimisen avaintaidot.

EK:n viestit päättäjille

Demografiakehitys haastaa perusopetuksen järjestämistä eri tavoin eri puolilla Suomea. Opetuksen järjestäjien edellytykset vastata laadukkaasta perusopetuksesta vaihtelevat merkittävästi. Nykyinen perusopetuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä ei tue lasten ja nuorten yhdenvertaista kohtelua, koska kuntien edellytykset vastata perusopetuksesta vaihtelevat liiaksi. Ikäluokkien pienentyessä perusopetukseen käytettävissä oleva kokonaisrahoitus vähenee, vaikka oppimistulosten vahvistaminen ja oppimisen tuen tarpeet edellyttävät päinvastoin riittäviä resursseja ja oppilaskohtaisen opetukseen käytettävän rahoituksen vahvistamista.

- Pysäytetään perusopetuksen rapautuminen uudistamalla sen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä siten, että oppilaiden yhdenvertaiset mahdollisuudet laadukkaaseen opetukseen toteutuvat nykyistä paremmin asuinpaikasta riippumatta. Kohdennetaan perusopetuksen rahoitus vaikuttavammin opetuksen järjestämiseen ja perustaitojen vahvistamiseen. Lakisääteisten tehtävien rahoituksen tulee kuulua perusrahoituksen, ei hankerahoituksen piiriin.
- Uudistetaan perusopetuksen tuntijako ja valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet tulevaisuudessa tarvittavan osaamisen lähtökohdista. Rakennetaan opetussuunnitelman kokonaisuus siten, että valtakunnallisten ops-perusteiden pohjalta eri puolilla Suomea laaditaan paikallinen toimeenpanosuunnitelma. Kirkastetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden keskeinen sisältö. Siirrytään yhteiseen katsomusaineeseen, joka tukee erilaisten kulttuurien ja uskontojen ymmärrystä sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta.
- Luodaan varmistusmekanismi äidinkielen, matematiikan ja ensimmäisen vieraan kielen osaamistasosta huolehtimiseen (esim. seitsemännelle luokan puolivälissä osaamistsekkaus ja jatkosuunnitelma). Mahdollistetaan perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan suorittaminen joustavasti 2-3 vuodessa.
- Luodaan yhä useammalle nuorelle mahdollisuus henkilökohtaiseen ja ohjattuun opintopolkuun yläkouluvaiheessa ottamalla käyttöön olemassa olevat joustavat mahdollisuudet (mm. joustava perusopetus, tehostettu henkilökohtainen opinto-ohjaus, joustavat ryhmittelyt). Näin tuetaan oppilaita löytämään omat kiinnostuksen kohteensa ja varmistetaan jokaiselle nuorelle nykyistä paremmat jatko-opiskeluvalmiudet. Hyödynnetään yläkouluvaiheen uudistamisessa joustavan perusopetuksen rahoitusmallia ja ohjataan lisäresursseja yksilöllisten polkujen tukemiseen ja perustaitojen vahvistamiseen.
- Pidetään huolta siitä, että myös erilaisia lahjakkuuksia tuetaan eri vaiheissa koulupolkua. Tuetaan lahjakkaiden mahdollisuuksia edetä nopeammin ja syvällisemmin perusopetuksen aikana.
- Päivitetään lasten ja nuorten suomi toisena kielenä (S2) opetus siten, että se palvelee paremmin vieraskielisten lasten suomen kielen oppimista. Luodaan yhtenäiset toimintatavat kesken perusopetuksen Suomeen saapuville ja varmistetaan, että opettajaopiskelijoilla on kokemusta perusopetuksen valmistavan opetuksesta jo harjoittelukouluissa. Mahdollistetaan englanninkielisen opetuksen lisääminen tarpeen mukaan.
- Uudistetaan opettajankoulutus siten, että alakouluvaiheessa opettajilla on nykyistä enemmän osaamista äidinkielen ja matematiikan opettamisessa ja yläkouluvaiheessa paremmat pedagogiset valmiudet opettaa erilaisia oppijoita. Tuetaan eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien ja muista ammateista siirtyvien kouluttautumista opettajan tehtävään.
- Käynnistetään digipedagogiikan kehittämiskokonaisuus vahvistamaan pedagogista johtamista sekä oppimisanalytiikan, digitaalisten ratkaisujen ja tekoälyn hyödyntämistä. Sallitaan etäopetus kaikilla asteilla oppijan ikä ja valmiudet sekä oppiaineiden kansalliset tavoitteet ja arviointikriteerit huomioiden.

Lisätiedot:
johtava asiantuntija Mirja Hannula, mirja.hannula@ek.fi, +358 40 500 2506
asiantuntija Mikko Vieltojärvi, mikko.vieltojarvi@ek.fi, +358 44 534 5249